

Rekenplein

Rekenplein van Malmberg is een compleet uitgewerkt rekenaanbod voor groep 1 en 2. De tien reken- en spelkaternen in een map vormen samen een doorgaande rekenlijn, maar kunnen ook gebruikt worden om zelf een beredeneerd rekenaanbod mee samen te stellen. De verschillende rekenactiviteiten dekken de SLO-rekendoelen voor het jonge kind.

TEKST BRONJA VERSTEEG

Rekenplein sluit aan bij de nieuwe rekenmethoden van Malmberg, *Pluspunt 4* en *De Wereld in Getallen 5*, maar kan ook gebruikt worden in combinatie met andere rekenmethoden. De map is sinds het begin van schooljaar 2020/2021 beschikbaar en bevat tien katernen: vijf rekenkaternen en vijf spelkaternen.

REKENKATERNEN

In de rekenkaternen zijn de domeinen Getallen en Meten opgenomen. De blokken zijn cyclisch opgebouwd. De doelen uit de verschillende leerlijnen komen in het volgende blok terug op een hoger niveau.

Bijvoorbeeld het onderdeel 'omgaan met hoeveelheden' komt door de katernen heen terug als: hoeveelheden tellen, hoeveelheden vergelijken en ordenen, hoeveelheden representeren, hoeveelheden verkort tellen en eenvoudige optellen en aftrekproblemen (handelend) oplossen in een context. Door de blokken in deze volgorde aan te bieden, wordt gewerkt aan een doorgaande lijn.

SPELKATERNEN

De spelkaternen bevatten activiteiten die op een zelfgekozen moment ingezet kunnen worden. Het moment kan vooraf gepland worden of ingezet worden als verrijking of

verdieping van het spel in hoeken (zoals de bouwhoek, de huishoek of een themahoek), tijdens buitenspel en tussendoor. De activiteiten zijn geschikt voor kleine groepjes kinderen en kunnen over een langere periode worden ingepland zodat meer kinderen ermee werken en het spel door herhaling kan worden verdiept. De spelkaternen hebben alle vijf een eigen accent:

1. **Atelier:** in de activiteiten zijn rekendoelen gekoppeld aan creatieve opdrachten met beeldende en vormgevende materialen. Kinderen worden uitgedaagd om materialen en technieken te gebruiken. Door de open opdrachten kunnen de

Kaas voor de muis

Lesdoel

- Tellen en getalbegrip
- Hoeveelheden tot ten minste 12 herkennen en representeren
- Hoeveelheden tot ten minste 12 resultaatief tellen

Rekenwoordenschat

- meer – minder

Materialen

- 1 hoepel
- 10 grote houten blokken
- 12 blokjes of fiches (per tweetal) (Rekenpleinpakket)
- 1 vel A4 (per tweetal)
- 1 potlood (per tweetal)

Observatie

- Kan het kind hoeveelheden representeren, ongestructureerd, gestructureerd of met getallen?
- Kan het kind resultaatief tellen?

Inleiding

- Leg in het midden een hoepel neer en laat een kind erin zitten. Dat is de muis in zijn hol. De muis slaapt met zijn handen voor zijn ogen. Als hij wakker wordt, heeft hij zin in kaas.

Wijs een aantal kinderen aan dat een stuk kaas (blok) achter het muizenhol mag leggen. De andere kinderen laten het aantal stukken dat er ligt zien met hun vingers.

- Als de muis wakker wordt, zit hij met zijn rug naar de kaas. De kinderen vragen: 'Muis, muis, hoeveel stukken kaas lust jij?' De muis noemt een aantal. Als het niet klopt met het aantal dat er ligt, geven de kinderen een tip. Ze roepen: 'Nee, meer!' of 'Nee, minder!'. Als de muis het goed graden heeft, draait hij zich om en telt de stukken kaas één voor één. Klopt het? De kinderen laten hun vingers aan de muis zien.

- Herhaal op dezelfde manier met een andere muis en een ander aantal stukken kaas.

Activiteit

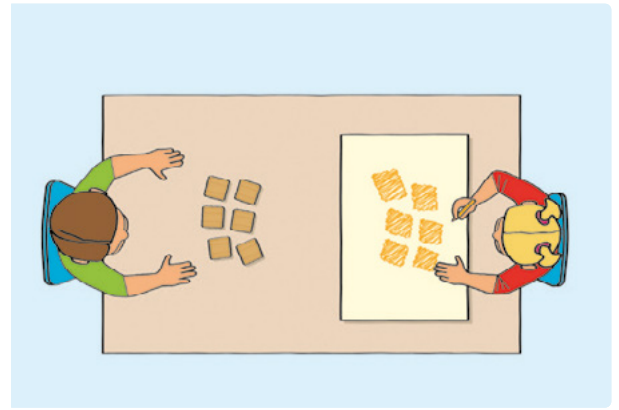
- Elk tweetal heeft stukken kaas (blokjes), papier en een potlood.
- Een kind is de muis. Het andere kind vraagt hoeveel stukken kaas de muis lust. De muis zegt niks, maar legt het aantal stukken kaas neer. De ander tekent hetzelfde aantal stukken kaas op het blaadje. Het aantal mag in een andere structuur of ander patroon worden getekend, als de hoeveelheid maar klopt.
- Klaar? De muis controleert of het aantal klopt. Daarna wisselen de kinderen van rol.

Denkvrage

Twee muizen eten samen zes stukken kaas. Muis Mies eet twee keer zoveel kaas als muis Max. Hoeveel stukken kaas eet muis Mies? (vier) En muis Max? (twee)

Reflectie

- Maak tweetallen. De kinderen vragen om de beurt aan elkaar hoeveel boterhammen ze vandaag hebben gegeten. De een vraagt en de ander laat het aantal met zijn vingers zien. Het eerste kind controleert het aantal vingers.

Herhaling

- Herhaal de les met een variant. Kies een ander dier met ander eten, bijvoorbeeld een poes met brokken of een hond met botten.

Tip!

- Geef groep 1 vijf of zes stukken kaas.
- Kinderen die dat willen, mogen naast de getekende stukken kaas het getal schrijven. Laat ze eventueel kijken naar de getallenlijn die zichtbaar in de klas hangt.

BEELD: MALMBERG

12

Een les uit de map van Rekenplein voor leerlingen van groep 1 en 2

- kinderen hun eigen uitwerkingen maken. In deze katern is ook een leerlijn vouwen opgenomen.
- Bouwen:** in deze activiteiten bedenken de leerlingen oplossingen voor problemen in de bouw- en/of constructiehoek en gebruiken daarbij technieken en bouw- en constructiematerialen. Ook niet-conventionele materialen, zoals dozen, buizen, linialen en een notitieblokje, worden gebruikt om het spel te verdiepen.
- Ontdekken:** het gaat in deze katern om spelimpuls voor de zand- en watertafel en huis-, thema- of ontdekhoeken. De activiteiten verbreden en verdiepen het spel door kinderen te laten onderzoeken en ontdekken, bijvoorbeeld takelen en spiegelen als voorloper op wetenschap en techniek.
- Buiten:** de activiteiten in deze

- katern verrijken het vrije buitenspel. De doelen meten (bijvoorbeeld verspringen) en meetkunde (bijvoorbeeld een speurtocht en vormenkunst) komen hierin terug, maar ook buitenspelletjes (met spelregels).
- Vijfminutenspelletjes:** in deze katern staan rekenspelletjes bij alle domeinen. De spelletjes kunnen als herhaling, tussendoortje of invulling van een kort wachtmoment ingezet worden. Ook zijn er spelletjes die in groepjes gespeeld kunnen worden tijdens de speelwerkijd, zoals dobbelsteenspelletjes en gezelschapsspelletjes. Bij deze katern hoort ook een rekenschort. Het rekenschort moet één keer in de twee weken ingezet worden zodat een rekenroutine ontstaat en kinderen weten dat er een voorwerp uit het schort tevoorschijn komt.

In de spelkaternen is achtergrondinformatie opgenomen over de rekenontwikkeling van jonge kinderen, gebruik van materialen en technieken en de inzet van interventies. Goed om hier tijdens de invoering van de map en voorbereiding van de blokken aandacht aan te besteden.

OPBOUW VAN EEN ACTIVITEIT

In de beschrijving van de activiteit zijn vaste kopjes opgenomen. Ook de activiteiten hebben steeds eenzelfde opbouw:

- Het lesdoel:** het domein en één of twee rekendoelen beschreven.
- De rekenwoordenschat:** de rekenwoorden die de leerlingen moeten begrijpen en rekenbegrippen die ze actief moeten kunnen toepassen. Deze laatste categorie rekenbegrippen zijn dikgedrukt en komen terug in het doel en het observatiepunt.

- **Materialen:** de benodigde materialen. Materialen die niet standaard aanwezig zijn op school staan beschreven in het Rekenpleinpakket. Ook zijn er kopieerbladen bij een aantal activiteiten.
- **Observatiepunten:** observatiepunten zijn gericht op het reken-doel van de activiteit. Ze staan ook op het observatieformulier.
- **Achtergrondinformatie (bij de spelkaternen):** informatie over de ontwikkeling van jonge kinderen, het gebruik van materiaal en het creëren van een uitdagende leeromgeving.

OPBOUW VAN EEN LES

De lessen zijn volgens een vaste structuur opgebouwd, die jou als leerkracht houvast biedt:

- **Inleiding:** de introductie-activiteit kan met de hele groep of een subgroep uitgevoerd worden.
- **Activiteit:** de activiteiten vinden plaats in de kring, aan tafel, in de speelzaal, in een hoek of op het plein. Er zijn activiteiten voor een tweetal, een subgroep of de hele groep. De activiteiten zijn zo samengesteld dat zoveel mogelijk leerlingen actief meedoen. De vragen en opdrachten zijn letterlijk omschreven, inclusief een denk-

vraag voor de sterke rekenaars. De vertaalcirkel wordt ingezet bij het handelend oplossen van optel-, aftrek-, en splitsproblemen.

- **Reflectie:** een afsluitende activiteit waarbij met de leerlingen besproken wordt wat ze ontdekt hebben. Tijdens de reflectie kan de leerkracht nagaan of de leerlingen het lesdoel gehaald hebben.
- **Interventies (spelkaternen) en Tip! (rekenkaternen):** hierin staat op welke manier de activiteit afgestemd kan worden op de verschillende leerlingen.
- **Herhaling (rekenkaternen):** hier staan suggesties voor herhaling in kleine groepjes of met een vijfminutenspelletje. Deze activiteiten kunnen gepland worden op de dagen dat er geen rekenles gepland staat of in volgende blokken.

PLANNINGSFORMULIER

De basis van het beredeneerde aanbod zijn de vijf rekenkaternen. Elk rekenkatern bestaat uit dertien doelen 'tellen en getalbegrip' en vijf doelen 'meten' (inclusief tijd) die in een periode van zes weken ingepland worden, dus drie rekenactiviteiten per week. De katernen hebben geen thema, zodat de activiteiten naar elk thema vertaald kunnen worden.

Een compleet beredeneerd aanbod bestaat uit de activiteiten uit de vijf rekenkaternen aangevuld met meetkunde-activiteiten uit de spelkaternen. Op het planningsformulier staat per blok (periode van zes weken) aangegeven welke doelen uit de rekenkaternen aangeboden moeten worden en welke spelactiviteiten uit de spelkaternen daarbij aansluiten. De activiteiten in het lichtblauwe vlak van het planningsformulier zijn de doelen meetkunde. Deze activiteiten (uit de

Rekenplein

naam leerling:

blok: 1 2 3 4 5

Tellen en getalbegrip: omgaan met de telrij					
1	kan de telrij tot ten minste 20 opzeggen				
2	kan de rangtelwoorden t/m vijfde herkennen en gebruiken				
2	kan vanuit elk getal tot 20 verder tellen				
3	kan vanuit elk getal onder 10 terugtellen				
4	kan rangtelwoorden t/m tiende herkennen en gebruiken				
5	kan tellen met sprongen van 2 tot ten minste 20				
5*	kan verder tellen dan 20, ook vanaf willekeurige getallen				
5*	kan vanuit elk getal onder 20 terugtellen				

Tellen en getalbegrip: omgaan met hoeveelheden					
1	kan resultatief tellen tot ten minste 12 (en schatten)				
2	kan hoeveelheden tot ten minste 12 vergelijken en ordenen				
2	kan kleine hoeveelheden t/m 6 herkennen zonder tellen				
3	kan hoeveelheden tot ten minste 20 vergelijken en ordenen				
3	kan eenvoudige optelproblemen in een context met hoeveelheden tot ten minste 12 (handelend) oplossen				
4	kan hoeveelheden tot ten minste 12 herkennen en representeren				
4	kan eenvoudige aftrekproblemen in een context met hoeveelheden tot ten minste 12 (handelend) oplossen				
4	kan een eenvoudig splitsprobleem in een context met hoeveelheden t/m 10 (handelend) oplossen				
5	kan verkort tellen van hoeveelheden tot ten minste 12				
5	kan een eenvoudige verdeelsituatie in een context met hoeveelheden t/m 12 (handelend) oplossen				

Tellen en getalbegrip: omgaan met getsymbolen					
1	kan de getsymbolen t/m 10 herkennen				
2	kan de volgorde van getsymbolen tot ten minste 10 herkennen				
3	kan getsymbolen, telwoorden en hoeveelheden tot tenminste 10 aan elkaar koppelen				
4*	kan de getsymbolen verder dan 10 herkennen				
4*	kan getsymbolen, telwoorden en hoeveelheden verder dan 10 aan elkaar koppelen				
5*	kan de volgorde van getsymbolen verder dan 10 herkennen				

Tellen en getalbegrip: begrijpen en functioneel gebruiken					
3	kan hoeveelhedsbegrippen herkennen en kan deze toepassen in concrete situaties (meer, minder minste weinig, niets, alles enz.)				
3	kan kritisch denken en redeneren over de telrij, hoeveelheden en getallen t/m 10 in probleemsituaties				
4	Begrijpt dat er bij splitsen niets bijkomt en niets weggaat				
4	Herkent begrippen rond de telrij en kan deze handelend gebruiken in concrete situaties (verder, naast, laatste enz.)				
5	Begrijpt wat er met '0' bedoeld wordt				
5	kan kritisch denken en redeneren over de telrij, hoeveelheden en getallen tot ten minste 20 in probleemsituaties				

* doelen boven niveau doelen SLO

Bij alle activiteiten zijn observatiepunten opgenomen die aansluiten bij het rekendoel

spelkaternen) worden meegenomen in de planning om voldoende meetkunde-activiteiten aan bod te laten komen. Bij sommige doelen staan meer activiteiten en kan de leerkracht kiezen welke activiteit het beste aansluit bij de leerlingen. Het is belangrijk dat jonge kinderen regelmatig rekenvaardigheden, kennis en inzichten kunnen oefenen en toepassen. De auteurs adviseren om de activiteiten uit de spelkaternen gedurende een langere periode aan te bieden tijdens de speelwerk-tijd en buitenspeeltijd. Op deze manier krijgen alle leerlingen de activiteit aangeboden en is er ruimte om het spel te verdiepen. Door activiteiten uit de reken- en spelkaternen te combineren, wordt een rijke leeromgeving gecreëerd met geplande en ongeplande activiteiten. Dit vraagt van de leerkracht een goede planning en een rekenkundige blik om kansen die zich voordoen te benutten. Goed om dit bij de implementatie van *Rekenplein* te verdiepen zodat uit de map gehaald wordt wat erin zit.

OBSERVATIEFORMULIEREN

Bij alle activiteiten zijn observatiepunten opgenomen die aansluiten bij het rekendoel. Aan de hand van de observatiepunten kan gericht gekeken worden naar leerlingen en hun rekenontwikkeling. Observaties kunnen aanleiding geven tot extra ondersteuning.

In de map zitten twee soorten observatieformulieren. Een overzichtelijk observatieformulier per leerling met de belangrijkste rekendoelen. Het formulier kan bijvoorbeeld aan het einde van een blok ingevuld of aangevuld worden. Er is geen ruimte voor extra aantekeningen.

Daarnaast is er een observatieformulier per blok waarin de observatiepunten beschreven staan bij de

rekendoelen die in dat blok aangeboden worden. Op dit formulier kunnen de namen van de leerlingen die opvallen, genoteerd worden met een korte opmerking erbij. Op dit formulier zijn de doelen meetkunde niet opgenomen. De observatieformulieren worden naast elkaar gebruikt. Op 'Mijn Malmberg' zijn de observatieformulieren binnenkort digitaal beschikbaar.

EERSTE ERVARINGEN

Rekenplein is sinds dit schooljaar beschikbaar. Er zijn daarom geen scholen die de map al langer gebruiken. Tijdens de eerste kennismaking met *Rekenplein* geven leerkrachten aan het fijn te vinden dat de SLO-doelen volledig geïntegreerd zijn. De beschrijvingen van de activiteiten zijn duidelijk en aantrekkelijk. Het observatieformulier voor de leerling biedt het doelenoverzicht waar al een tijdje naar gezocht werd. Voor de voorbereiding van een periode en het invullen van het planingsformulier moet tijd gereserveerd worden. Er is een hoop te kiezen en mooi dat herhaling en de meetkunde-activiteiten, naast de drie rekenactiviteiten uit de rekenkaternen, ook nog een plekje krijgen.

REKENKANSEN BENUTTEN

Rekenplein biedt een grote variatie aan uitdagende rekenactiviteiten in en buiten het lokaal en op verschillende momenten van de dag. Door de structuur met rekenkaternen en de spelkaternen kan een werkwijze gekozen worden vanuit de eigen onderwijsvisie, bijvoorbeeld doelgericht of ontwikkelingsgericht. De achtergrondinformatie en lesbeschrijvingen geven impulsen om rekenkansen te herkennen en af te stemmen op de rekenontwikkeling van kinderen. Dit vraagt een gezamenlijke verdieping om uit de map te halen wat erin zit.

BRONJA VERSTEEG

is eigenaar van *Rekenkracht* en ondersteunt scholen en onderwijsprofessionals bij de versterking van het reken-wiskundeonderwijs (www.rekenkracht.com)

Reactie van de uitgever

Daphne Verrest, product developer bij Malmberg: '*Rekenplein* biedt een aanbod dat écht aansluit op de manier waarop jonge kinderen spelenderwijs en ontdekkend leren. Dit komt in de combinatie van korte reken- en spelactiviteiten ten volste tot zijn recht. Er is volop aandacht om te differentiëren en aan te sluiten bij de eigen lespraktijk. En bovenal bij de belevingswereld en onderwijsbehoeften van alle kinderen. Kortom, een compleet, vernieuwend rekaanbod voor groep 1 en 2 dat zorgt voor een sterke doorgaande lijn en een goede rekenstart in groep 3.'